

Miras Dil Bağlamında Ne haber? Ders Kitabı Serisinin Kültürlerarası Yetkinlik Açısından NRW Türkçe Çekirdek Müfredatına Uygunluğu

Salim GÖKTÜRK

International Burch University

Prof. Dr. Mustafa ARSLAN

International Black Sea University

ÖZ

Miras dili konuşucularına yönelik hazırlanan öğretim materyallerinin, öğrencilerin dilsel gelişimlerinin yanı sıra çok dillilik deneyimlerini ve kültürel kimliklerini de desteklemesi beklenmektedir. Bu doğrultuda, Almanya'da miras dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarının öğretim programıyla uyumunun incelenmesi önem taşımaktadır. Bu araştırmanın amacı, Ne haber? ders ve çalışma kitaplarını, Kuzey Ren-Vestfalya (NRW) Türkçe Çekirdek Müfredatında yer alan kültürlerarası iletişim yetkinlik ölçütleri açısından değerlendirmektir. Araştırma, nitel araştırma yaklaşımı kapsamında durum çalışması deseniyle yürütülmüş; veriler doküman analizi yöntemiyle toplanmış ve betimsel analiz ile içerik analizi kullanılarak çözümlenmiştir. Bulgular, her iki kitap serisinin Türkçe ve Almanca arasında karşılaştırmalı dil farkındalığını geliştiren etkinlikler, iletişim bağlamında sunulan dil bilgisi yapıları, çift aidiyet, kültürlerarası perspektif geliştirme, demokratik değerler ve güncel gençlik kültürüne ilişkin içerikler bakımından müfredatla büyük ölçüde uyumlu olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, çalışma kitaplarında diller arası aracılık etkinliklerinin sınırlı olduğu, Ne haber? 2 serisinde nezaket ifadelerinin daha sistematik ele alınabileceği ve toplumsal cinsiyet duyarlılığına yönelik içeriklerin geliştirilebileceği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Ders kitabı incelemesi, Kültürlerarası iletişim yetkinlik, Miras dili, Ne haber?, Türkçe öğretimi.*

GİRİŞ

Dil, bireyin yalnızca iletişim kurmasını sağlayan bir araç olmanın ötesinde, bilişsel gelişiminin, toplumsal aidiyetinin ve kültürel kimliğinin oluşmasında önemli bir yere sahiptir. Özellikle göç hareketlerinin yoğun olarak yaşandığı çok dilli toplumlarda bireylerin ana dillerini koruyabilmeleri ve geliştirebilmeleri, dilsel yeterliliklerinin yanı sıra kültürel kimliklerinin sürdürülebilmesi açısından da önem taşımaktadır. Bu bağlamda Şen (2022, s. 32), miras dili "baskın bir dilin yanında varlığını sürdürmek durumunda olan bütün diller" olarak tanımlamaktadır. Miras dil, bireyin çocukluk döneminde aile ve yakın çevresinde edindiği, ancak toplumun genelinde baskın dil konumunda olmayan dil olarak kabul edilmektedir (Şen, 2022).

Almanya'da yaşayan Türk kökenli öğrenciler açısından Türkçe, yalnızca aile içinde kullanılan bir iletişim aracı değildir. Aynı zamanda kültürel mirasın korunmasını, kuşaklar arası bağların sürdürülmesini ve iki dilli bireylerin kimlik gelişimini destekleyen temel unsurlardan biridir. Karabulut ve Tunagür'e (2021, s. 151) göre ana dili eğitimi, "iki dilli Türk çocuklarının kültürel bağının kopmamasının sağlanmasını" amaçlamaktadır. Bunun yanında yurt dışında yaşayan Türk çocuklarına Türk kültürünün temel unsurlarının aktarılması ve kültürel aidiyetlerinin desteklenmesi de ana dili eğitiminin temel hedefleri arasında yer almaktadır (Karabulut ve Tunagür, 2021).

Miras dili konuşucularının dil gelişim süreçleri, tek dilli ana dili konuşucularından farklı özellikler göstermektedir. Bu öğrenciler aile ortamında Türkçeyle erken yaşlarda karşılaşmalarına rağmen, okul yaşamıyla birlikte baskın dil olan Almancanın etkisi altında kalmaktadır. Bu durum, özellikle akademik dil kullanımı ve yazılı anlatım becerilerinde çeşitli güçlüklerin ortaya çıkmasına neden olabilmektedir. Montrul (2010, s. 5), bu süreci "Eksik edim, çoğunluk

dilinin baskın hale gelmesiyle çocukluk veya ergenlik döneminin bir noktasında dil gelişiminin kesintiye uğraması nedeniyle tam olarak edinilemeyen bir dili ifade eder." şeklinde açıklamaktadır.

Miras dil eğitiminin temel amacı yalnızca öğrencilerin mevcut dil becerilerini korumak değildir. Aynı zamanda bireylerin kültürel miraslarıyla bağlarını sürdürmelerini, iki dilli kimliklerini geliştirmelerini ve miras dilini akademik düzeyde kullanabilmelerini desteklemektir. Evcen'e (2020) göre miras dili, bireyin ailesinden ve topluluğundan devraldığı kültürel bağın önemli bir parçasıdır ve bu bağ, dilsel yeterlilik sınırlı olsa bile bireyin kendisini o kültürün bir üyesi olarak tanımlamasına katkı sağlamaktadır. Hamers ve Blanc'ın (2000) vurguladığı gibi miras dilinin akademik düzeyde desteklenmesi, bireyin sağlıklı bir iki dilli kimlik geliştirmesi açısından önem taşımaktadır. Bu nedenle miras dil öğretiminde kullanılan öğretim materyallerinin öğrencilerin dilsel becerilerinin yanı sıra kültürel aidiyetlerini ve çok dillilik deneyimlerini de destekleyecek nitelikte olması beklenmektedir.

Almanya'da Türkçe öğretimi, göçün ilk yıllarında geri dönüş odaklı bir anlayışla yürütülmüş; ancak zaman içerisinde yetkinlik temelli bir yapıya dönüşmüştür. Günümüzde özellikle Kuzey Ren-Vestfalya (NRW) eyaletinde uygulanan Türkçe Çekirdek Müfredatı (Kernlehrplan), öğrencilerin dili gerçek yaşam bağlamlarında kullanabilmelerini hedeflemektedir (MSB NRW, 2021). Bu doğrultuda hazırlanan Ne haber? ders kitabı serisi, NRW Türkçe Çekirdek Müfredatına uygun olarak geliştirilmiş güncel öğretim materyalleri arasında yer almaktadır. Seri, hem miras dili olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin hem de Türkçeyi seçmeli yabancı dil olarak öğrenen bireylerin ihtiyaçlarını dikkate almayı amaçlamaktadır. Bu çalışmada, söz konusu ders ve çalışma kitapları kültürlerarası iletişimsel yetkinlik ölçütleri açısından incelenmiştir.

Bu yeterlilik alanları içerisinde özellikle kültürlerarası iletişimsel yetkinlik (Interkulturelle kommunikative Kompetenz), miras dili konuşucularının dilsel ve kültürel gelişimleri açısından ayrı bir önem taşımaktadır. Müfredat, öğrencilerin Türkçe ile Almanca arasındaki yapısal ilişkileri fark etmelerini, diller arası karşılaştırmalar yapmalarını ve bu farkındalığı iletişim süreçlerine aktarabilmelerini hedeflemektedir (MSB NRW, 2021). Bunun yanında öğrencilerin kendi kültürel aidiyetlerini bir zenginlik olarak görmeleri, farklı kültürleri anlayabilmeleri ve çok kültürlü toplumlarda empati geliştirebilmeleri de kültürlerarası iletişimsel yetkinliğin temel hedefleri arasında yer almaktadır (MSB NRW, 2021).

Bu hedeflerin sınıf ortamına yansıtılmasında ders kitapları temel öğretim materyalleri olarak önemli bir işleve sahiptir. Cunningsworth'a (1995) göre ders kitapları, öğrenci gereksinimlerine göre belirlenen hedefleri gerçekleştirmeye yarayan temel kaynaklardır. Bu nedenle miras dil bağlamında hazırlanan ders kitaplarının yalnızca dil öğretimini değil, çok dillilik, kültürlerarası duyarlılık ve öğrencilerin yaşadıkları toplumsal gerçekliği de yansıtması beklenmektedir.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Kazan (2016, s. 40), nitel araştırmayı "algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik bir sürecin izlendiği araştırma türü" olarak tanımlamaktadır. Bu araştırma, nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde yürütülmüş olup durum çalışması desenine göre tasarlanmıştır. Durum çalışması, karmaşık sosyal olguları anlamlandırmak için sınırlandırılmış bir sistemin derinlemesine analiz edilmesini gerektirir (Stake, 1995). Bu bağlamda araştırmada Ne haber? ders kitabı serisinin, NRW Türkçe Çekirdek Müfredatında (2021) yer alan kültürlerarası iletişimsel yetkinlik ölçütlerinin bu desen kapsamında araştırılması doğru sonuçlara ulaşabilmek için önemlidir.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Almanya'da Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitapları ve Türkçe öğretim programları oluşturmaktadır. Örneklem ise amaçlı örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Kazan'a (2016, s. 123) göre örneklem, "üzerinde araştırma yapılan evrenden, o evreni temsil edecek ve o evren hakkında güvenilir çıkarımlarda bulunulmasını sağlayacak belli bir bölümünün seçilmesi işlemidir." Bu doğrultuda araştırmanın örneklemini, NRW Türkçe Çekirdek Müfredatı ile bu müfredata göre hazırlanan Ne haber? 1 ve Ne haber? 2 ders ve çalışma kitapları oluşturmaktadır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada veri toplama yöntemi olarak doküman incelemesi kullanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek (2011, s. 187), doküman incelemesini "araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar." şeklinde tanımlamaktadır. Veriler, araştırmacı tarafından geliştirilen "NRW Türkçe Çekirdek Müfredatına Uygunluk Değerlendirme Formu" kullanılarak toplanmıştır. Formda her kritere bir kod verilmiştir ve bu kodla analiz edilerek yorumlanmıştır.

Bu çalışmada Tablo 1'deki kültürlerarası iletişimsel yetkinlik ölçütleri değerlendirilmiştir. Elde edilen veriler betimsel analiz ve içerik analizi yöntemleriyle çözümlenmiş; bulgular müfredatın ilgili yeterlilik alanları doğrultusunda yorumlanmıştır. Yıldırım ve Şimşek'e (2011, s. 227) göre içerik analizinin amacı "toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır."

Tablolarda yer alan somut kanıtlar, ders ve çalışma kitaplarında belirlenen etkinliklerin konumunu göstermek amacıyla kodlanmıştır. Bu kapsamda *Ü.* (üniteyi), s. (sayfayı), etkinlik numarası ise ilgili sayfadaki etkinliği ifade etmektedir. Örneğin *ÜI, s. 23, IÇ* kodu, 1. ünitenin 23. sayfasındaki birinci bölümdeki Ç harfiyle gösterilen etkinliği belirtmektedir. Tablolarda DK ders kitabını, ÇK ise çalışma kitabını ifade etmektedir.

Değerlendirme sürecinde her bir kriterin ders kitaplarındaki yansıma durumu üç düzeyde kodlanmıştır: Belirgin Gözlendi (BG), Sınırlı Gözlendi (SG) ve Gözlenmedi (Y). BG kodu, kriteri doğrudan karşılayan ve farklı ünitelerde en az üç özgün etkinlik ile ya da pedagojik açıdan güçlü içeriklerle desteklenen durumlar için; SG kodu, kriteri doğrudan karşılayan en az bir nitelikli etkinliğin veya kriteri dolaylı olarak destekleyen içeriklerin bulunduğu durumlar için; Y kodu ise ilgili kritere ilişkin herhangi bir bulgunun tespit edilemediği durumlar için kullanılmıştır.

Tablo 1. Kültürlerarası Duyarlılık ve Çift Aidiyet Kriterleri

Kod	Müfredat Değerlendirme Kriteri
K1.1	İçerik Almanya ve Türkiye arasındaki çift aidiyet profilini dengeli yansıtmaktadır.
K1.2	Kültürel içerikler, öğrencilerin perspektif değişimi yapmasını sağlamaktadır.
K1.3	Karakter temsilleri toplumsal cinsiyete duyarlı yaklaşıma uygundur.
K1.4	Metinler müfredatın insan hakları ve demokratik değerler vizyonu ile uyumlu içerikler sunmaktadır.
K1.5	İçerik Türkiye ve Almanca konuşulan bölgelerdeki gençlik kültürlerine dair güncel veriler sunmaktadır.

BULGU VE YORUMLAR

Kültürlerarası Duyarlılık, Çift Aidiyet ve Karakter Temsilleri

Almanya ve Türkiye arasındaki çift aidiyet profili her iki ders kitabı serisinde de belirgin düzeyde yansıtılmaktadır (Tablo 2). Ne haber? 1'de Türkiye'deki öğrencilere mektup yazma, Almanya'daki yaşamı tanıtmaya, Türk ve Alman masallarını karşılaştırma ile iki ülke arasındaki aile bağlarını ele alan etkinliklere yer verilmiştir (Ü1, s. 23, 1Ç; Ü3, s. 43, C; Ü5, s. 63, A). Ne haber? 2'de ise göç hikâyeleri, Almanya ve Türkiye'deki yaşam deneyimlerinin karşılaştırılması, iki dilliliğe ilişkin etkinlikler ile Noel, Hanuka ve Ramazan gibi farklı kültürel geleneklerin birlikte ele alındığı içerikler dikkat çekmektedir (Ü2, s. 25, 1A/2; Ü2, s. 33, 2; Ü3, s. 43, A).

Tablodaki bulgular her iki kitap setinin de öğrencileri yalnızca iki kültür arasında konumlandırmak yerine, her iki kültürü birlikte deneyimleyen bireyler olarak ele aldığını göstermektedir. Şen'in (2022, s. 29) belirttiği üzere,

"Miras dil ve kimlik arasındaki bu yakın ilişki, bir yandan bireylerin miras dile ve kültüre karşı tavırlarıyla paralellik göstererek miras dil öğrenme çabalarını ve motivasyonunu olumlu etkilerken, diğer yandan miras dil becerileri kazanma ve iletme süreçlerini, miras dil öğrencileri için kimliklerini de belli ölçüde yeniden keşfetme ve tekrar oluşturma süreci haline getirmektedir."

Bu doğrultuda kitaplarda yer alan çift aidiyet temalı etkinliklerin, öğrencilerin hem Türk hem de Alman kültürel bağlamlarıyla ilişkilerini anlamlandırmalarına ve çok kültürlü kimlik gelişimlerini desteklemelerine katkı sağlayabilecek nitelikte olduğu söylenebilir.

Tablo 2. *Çift Aidiyet Profili*

Kod	DK1/ÇK1 Yansıma durumu BG/SG/Y	DK1/ÇK1 Somut kanıt (Ünite/Sayfa/Etkinlik)		Nitel Betimleme ve Araştırma Gözlemi (Nasıl ve hangi bağlamda ele alınmış?)
K 1.1	BG/BG	Ü1, S23, 1C/Ç Ü2, S28, 4E Ü3, S43, C Ü5, S63, A	Ü2, S24-25, 1A/B Ü3, S37, 2A/B Ü4, S54, 9 Ü4, S56, 11	DK1- Türkiye'deki öğrenciye mektup ve ders programı hazırlama (Ü1, S23, 1Ç). Türkçe ve Almanca kullanım alanlarını karşılaştırma (Ü2, S28, 4E). Almanya'daki yaşamı Türkiye'deki arkadaşına tanıtmaya (Ü3, S43, C). Türk ve Alman masallarını karşılaştırma (Ü5, S63, A). Çift aidiyet ve iki kültürlü yaşam görünür kılınmaktadır. ÇK1- Almanya-Türkiye arasında yaşayan aile örneği (Ü2, S24-25, 1A/B). Türkiye ziyareti ve aile bağları (Ü3, S37, 2A/B). Farklı kültürel kimliklere ilişkin içerikler (Ü4, S54, 9). Nevruz ve Paskalya karşılaştırması (Ü4, S56, 11)
Kod	DK2/ÇK2 Yansıma durumu BG/SG/Y	DK2/ÇK2 Somut kanıt (Ünite/Sayfa/Etkinlik)		Nitel Betimleme ve Araştırma Gözlemi (Nasıl ve hangi bağlamda ele alınmış?)
K 1.1	BG/BG	Ü2, S25, 1A/2 Ü2, S29, 1A/B,2A/B Ü2, S33, 2 Ü3, S43, A	Ü1, S10, 1 Ü1, S20, 11 Ü2, S24, 1A Ü2, S25, 2 Ü3, S36, 1A Ü3, S44, 11A/B Ü4, S57, 3	DK2- Almanya ve Türkiye'deki yaşam deneyimlerini karşılaştırma (Ü2, S25, 1A/2). Göç hikâyeleri ve aile geçmişi (Ü2, S33, 2). Almanya'daki Türk kökenli bireylerin yaşam öyküleri (Ü2, S33, 2). Farklı dinî geleneklerin karşılaştırılması (Ü3, S43, A) ÇK2- Almanya ve Türkiye ile ilişkili araştırma konuları (Ü1, S10, 1). Almanca-Türkçe kavram eşleştirmeleri (Ü1, S20, 11). Yaşadığı çevreyi Türkiye'deki arkadaşına tanıtmaya (Ü2, S25, 2). Noel, Hanuka ve Ramazan karşılaştırmaları (Ü3, S36, 1A; Ü3, S44, 11A/B)

Kültürlerarası perspektif değişimini destekleyen etkinlikler her iki ders kitabı serisinde de belirgin düzeyde yer almaktadır (Tablo 3). Ne haber? 1'de öğrencilerden Türkiye'den gelecek bir öğrenci için ders programı hazırlamaları, farklı kültürel uygulamaları karşılaştırmaları ve olayları farklı karakterlerin bakış açısından değerlendirmeleri

beklenmektedir (Ü1, s. 23, C/Ç; Ü3, s. 43, C; Ü5, s. 62, 4C). Ne haber? 2'de ise Türkiye'de yaşayan bir arkadaşla e-posta yazma, göç deneyimlerini farklı kuşakların bakış açısından değerlendirme ve farklı dinî toplulukların geleneklerini inceleme gibi etkinliklere yer verilmiştir (Ü2, s. 25, 1A/B, 2; Ü2, s. 29, 1A, 2A; Ü3, s. 43, A).

Tablo 3'te bulunan etkinlikler, öğrencileri yalnızca kendi yaşam deneyimleriyle sınırlı bırakmayıp farklı birey ve toplulukların bakış açılarını anlamaya yönlendirdiğini göstermektedir. Bennett'in (1998, akt. Temel Eğinli ve Yalçın, 2016, s. 21) belirttiği üzere kültürlerarası gelişimin uyum aşamasında "kişinin diğer kültürlerin bakış açısını, değerlerini anlaması ve deneyimlemesi ve kültürel empati geliştirmesi söz konusu olmaktadır." Bu açıdan değerlendirildiğinde, ders kitaplarında yer alan perspektif değiştirmeye yönelik etkinliklerin öğrencilerin farklı kültürel konumları anlamalarını desteklediği ve kültürlerarası iletişimsel yetkinliklerinin gelişimine katkı sağlayabilecek nitelikte olduğu söylenebilir.

Tablo 3. *Perspektif Değişimi*

Kod	DK1/ÇK1 Yansıma durumu BG/SG/Y	DK1/ÇK1 Somut kanıt (Ünite/Sayfa/Etkinlik)		Nitel Betimleme ve Araştırma Gözlemi (Nasıl ve hangi bağlamda ele alınmış?)
K 1.2	BG/BG	Ü1, S23, C/Ç Ü2, S28, 4E Ü3, S43, C Ü5, S63, A	Ü1, S19, 14b Ü3, S44, 10 Ü4, S56, 11 Ü5, S62, 4C	DK1- Türkiye'den gelecek öğrencinin ihtiyaçlarını düşünme (Ü1, S23, C/Ç). Kültürlerarası iletişim üzerine değerlendirme (Ü3, S43, C). Türk ve Alman masallarını karşılaştırma (Ü5, S63, A). Farklı bakış açılarını dikkate alma becerisi desteklenmektedir. ÇK1-Mektuba uygun cevap yazma (Ü1, S19, 14B). Kartpostal yoluyla deneyim paylaşımı (Ü3, S44, 10). Farklı kültürel kutlamaları karşılaştırma (Ü4, S56, 11). Keloğlan karakterinin bakış açısından anlatım oluşturma (Ü5, S62, 4C)
Kod	DK2/ÇK2 Yansıma durumu BG/SG/Y	DK2/ÇK2 Somut kanıt (Ünite/Sayfa/Etkinlik)		Nitel Betimleme ve Araştırma Gözlemi (Nasıl ve hangi bağlamda ele alınmış?)
K 1.2	BG/BG	Ü2, S25, 1A/B,2 Ü2, S29, 1A,2A Ü2, S33, 2	Ü2, S25, 2 Ü3, S37, 1B Ü3, S42, 7 Ü3, S44, 11A/B Ü4, S57, 3	DK2- Türkiye'deki öğrenciyle e-posta iletişimi (Ü2, S25, 1A/B,2). Göç deneyimlerini farklı kuşaklar açısından değerlendirme (Ü2, S29, 1A,2A). Farklı yaşam öykülerini araştırma (Ü2, S33, 2). Farklı dinî grupların uygulamalarını

		Ü3, S43, A		inceleme (Ü3, S43, A) ÇK2-Yaşadığı çevreyi karşı tarafın bilgi ihtiyacına göre anlatma (Ü2, S25, 2). Farklı dini toplulukları araştırma (Ü3, S37, 1B). Kültürel kutlamaları karşılaştırma (Ü3, S44, 11A/B). Çevre sorunlarını başka bir bağlamdaki kişiye açıklama (Ü4, S57, 3)
--	--	------------	--	--

Toplumsal cinsiyet duyarlılığına ilişkin bulgular diğer kültürlerarası yetkinlik alanlarına kıyasla daha sınırlı bir görünüm sergilemektedir (Tablo 4). Ne haber? 1'de kız ve erkek öğrencilerin etkinliklerde birlikte ve dengeli biçimde temsil edildiği görülmekle birlikte (Tablo 10) (Ü1, s. 15, 1A; Ü2, s. 29, 1A), toplumsal cinsiyet eşitliğini doğrudan ele alan içeriklere veya kalıp yargıları sorgulayan etkinliklere rastlanmamıştır. Ne haber? 2'de ise aile içi sorumluluk paylaşımı, farklı karakterlerin çeşitli görevleri üstlenmesi ve kız öğrencilerin aktif roller üstlenmesi gibi olumlu örnekler yer verilmiştir (Ü1, s. 19, 2A/B; Ü4, s. 54, 7A/B).

Tablo 4'teki bulgular, toplumsal cinsiyet eşitliğinin daha çok karakter temsilleri üzerinden dolaylı olarak ele alındığını göstermektedir. Bununla birlikte öğrencileri toplumsal cinsiyet rolleri üzerine eleştirel düşünmeye yönlendiren veya kalıp yargıları sorgulamalarını sağlayan etkinliklerin sınırlı olduğu görülmektedir. Kırbaşoğlu Kılıç ve Eyüp'ün (2011, s. 146) ifade ettiği gibi, ders kitaplarının "kalıplaşmış toplumsal cinsiyet rollerini daha da yerleşik hale getirmemesi" önem taşımaktadır. Bu açıdan değerlendirildiğinde, Ne haber? serisinde kız ve erkek karakterlerin dengeli temsil edilmesine yönelik olumlu örnekler bulunmasına karşın, toplumsal cinsiyet duyarlılığını doğrudan ele alan içerik ve etkinliklerin geliştirilmeye açık olduğu söylenebilir.

Tablo 4. *Toplumsal Cinsiyet Duyarlılığı*

Kod	DK1/ÇK1 Yansıma durumu BG/SG/Y	DK1/ÇK1 Somut kanıt (Ünite/Sayfa/Etkinlik)	Nitel Betimleme ve Araştırma Gözlemi (Nasıl ve hangi bağlamda ele alınmış?)
K 1.3	SG/Y	Ü1, S15, 1A Ü2, S29, 1A	DK1- Kız ve erkek öğrencilerin dengeli temsili (Ü1, S15, 1A). Ortak etkinliklerde eşit katılım (Ü2, S29, 1A). Toplumsal cinsiyet eşitliğini doğrudan işleyen içerik bulunmamaktadır. ÇK1-Kriterle ilişkili belirgin bir içerik gözlenmemiştir.
Kod	DK2/ÇK2 Yansıma durumu BG/SG/Y	DK2/ÇK2 Somut kanıt (Ünite/Sayfa/Etkinlik)	Nitel Betimleme ve Araştırma Gözlemi (Nasıl ve hangi bağlamda ele alınmış?)

K 1.3	SG/SG	Ü1, S19, 2A/B	Ü4, S54, 7A/B	DK2- Kız öğrencilerin aktif rol üstlenmesi (Ü1, S19, 2A/B). Kuşaklararası diyaloglarda eşit temsil (Ü1, S19, 2A/B). Toplumsal cinsiyet eşitliğini doğrudan tartışan içerikler sınırlıdır. ÇK2-Ev içi sorumlulukların farklı karakterlere dağıtılması (Ü4, S54, 7A). Görev paylaşımına ilişkin sorgulama etkinliği (Ü4, S54, 7B). Kalıp yargıları dolaylı biçimde sorgulayan içerikler bulunmaktadır.
----------	-------	------------------	---------------	---

İnsan hakları, demokratik değerler ve birlikte yaşama kültürünü destekleyen içeriklere her iki ders kitabı serisinde belirgin düzeyde yer verilmiştir (Tablo 5). Ne haber? 1'de yardımlaşma, teşekkür etme, özür dileme, farklı din ve kültürlerle saygı gösterme, toplumsal katılım ve 23 Nisan gibi temalar öne çıkmaktadır (Ü2, s. 28, 4A/C/E; Ü4, s. 53, B/C; Ü5, s. 51, 2B/C). Ne haber? 2'de ise kültürel ve dinî çoğulculuk, çevre bilinci, gönüllülük, toplumsal sorumluluk ve siber zorbalık gibi güncel toplumsal konulara yer verilmiştir (Ü3, s. 43, A/B; Ü4, s. 53, A-C; Ü5, s. 63, B).

Tablodaki veriler, öğrencilerin farklılıklara saygı duymaları, toplumsal sorunlara karşı duyarlılık geliştirmeleri ve demokratik yaşamın temel değerlerini tanımaları bakımından müfredatla uyumlu olduğunu göstermektedir. Yirci ve Karaköse'nin (2010, akt. Yaman ve İlkin, 2024, s. 22) belirttiği üzere, "ana dili derslerinde verilecek olan demokratik değerler eğitimi farklılıkları aynı çatı altında toplayarak insanların birbirlerini anlamalarına yardımcı olacaktır." Bu doğrultuda değerlendirildiğinde, kitaplarda yer alan kültürel çoğulculuk, toplumsal sorumluluk ve farklılıklara saygı temalarının öğrencilerin demokratik değerlere ilişkin farkındalıklarını geliştirmeyi destekleyen bir içerik sunduğu söylenebilir.

Tablo 5. *İnsan Hakları ve Demokratik Değerler*

Kod	DK1/ÇK1 Yansıma durumu BG/SG/Y	DK1/ÇK1 Somut kanıt (Ünite/Sayfa/Etkinlik)		Nitel Betimleme ve Araştırma Gözlemi (Nasıl ve hangi bağlamda ele alınmış?)
K 1.4	BG/BG	Ü2, S28, 4A/C/E Ü4, S50, 1B/D/E Ü5, S51, 2B/C Ü4, S53, B/C	Ü2, S29, 7A/B Ü2, S30, 8A Ü4, S53, 8A Ü4, S54, 8C	DK1- Saygı, teşekkür ve yardımlaşma ifadeleri (Ü2, S28, 4A/C/E). Farklı din ve kültürlerle ilişkin içerikler (Ü5, S51, 2B/C). 23 Nisan ve toplumsal katılım temaları (Ü4, S53, B/C) ÇK1- Nezaket ve toplumsal dayanışma ifadeleri (Ü2, S29, 7A/B). Özür dileme ve teşekkür etme örnekleri (Ü2, S30, 8A). 23 Nisan üzerine değerlendirme etkinlikleri (Ü4, S53, 8A)

Kod	DK2/ÇK2 Yansıma durumu BG/SG/Y	DK2/ÇK2 Somut kanıt (Ünite/Sayfa/Etkinlik)		Nitel Betimleme ve Araştırma Gözlemi (Nasıl ve hangi bağlamda ele alınmış?)
K 1.4	BG/BG	Ü3, S34, A/B Ü3, S43, A/C Ü4, S53, A-C Ü5, S63, B	Ü3, S36, 1A Ü3, S37, 1B Ü3, S42, 7 Ü3, S44, 11A/B Ü4, S57, 3	DK2-Kültürel ve dinî çoğulculuk (Ü3, S43, A/B). Farklı yaşam biçimlerine saygı (Ü3, S43, A/C). Çevre bilinci ve toplumsal sorumluluk (Ü4, S53, A-C). Siber zorbalık ve dijital vatandaşlık (Ü5, S63, B) ÇK2- Farklı inanç gruplarının görünür kılınması (Ü3, S36, 1A). Kültürel çeşitlilik ve hoşgörü (Ü3, S37, 1B). Bayram geleneklerinin karşılaştırılması (Ü3, S44, 11A/B). Çevre duyarlılığı ve toplumsal sorumluluk (Ü4, S57, 3)

Ders kitaplarında güncel gençlik kültürünü yansıtan içeriklere Tablo 6'da yer verildiği gözlemlenmiştir. Ne haber? 1'de okul yaşamı, hobiler, spor, arkadaşlık ilişkileri, dijital araştırma, seyahat ve sosyal etkinlikler gibi gençlerin günlük yaşamlarıyla ilişkili konular ele alınmaktadır (Ü1, s. 23, A/B/C; Ü2, s. 29, 1A/2A; Ü4, s. 49, 5A/Ç). Ne haber? 2'de ise dijital sunum hazırlama, sosyal medya kullanımı, akıllı telefonlar, çevre kampanyaları, öğrenci gazetesi, siber zorbalık ve kültürel etkinlikler gibi güncel gençlik deneyimlerine odaklanılmıştır (Ü1, s. 23, 1A/C; Ü4, s. 53, B; Ü5, s. 63, A-C). Özellikle ikinci kitapta dijital kültür ve güncel iletişim pratiklerine daha fazla yer verilmesi, öğrencilerin yaşam dünyaları ile ders içeriği arasında bağ kurulmasını desteklemektedir.

Tablo 6'da bulgular, gözlemlenen etkinliklerin bize her iki kitap setinin de içeriklerin öğrencilerin ilgi alanları ve günlük yaşam deneyimleriyle uyumlu olarak yapılandırıldığını göstermektedir. Atık'ın (2019) belirttiği üzere dijital kuşağın karakteristik özellikleri arasında yeni medya araçlarının yoğun kullanımı ve eğlence odaklı etkileşim biçimleri yer almaktadır. Bu doğrultuda değerlendirildiğinde, seride yer alan dijital medya, sosyal iletişim ve güncel gençlik kültürüne ilişkin etkinliklerin öğrencilerin yaşam gerçekliklerini öğretim sürecine taşıdığı ve müfredatta öngörülen kültürlerarası iletişimsel yetkinliğin geliştirilmesini desteklediği söylenebilir.

Tablo 6. *Güncel Gençlik Kültürü*

Kod	DK1/ÇK1 Yansıma durumu BG/SG/Y	DK1/ÇK1 Somut kanıt (Ünite/Sayfa/Etkinlik)		Nitel Betimleme ve Araştırma Gözlemi (Nasıl ve hangi bağlamda ele alınmış?)
K 1.5	BG/BG	Ü1, S23, A/B/C Ü2, S29, 1A/2A	Ü2, S24, 1A Ü2, S30-31, 9A/B Ü3, S37, 2A	DK1- Okul yaşamı ve hobiler (Ü1, S23, A/B/C). Dijital araştırma ve akran ilişkileri (Ü2, S29, 1A/2A). Sosyal etkinlikler ve kutlamalar (Ü4, S49, 5A/Ç). Günlük gençlik deneyimlerine yer verilmektedir.

		Ü3, S36, 2B Ü4, S49, 5A/Ç	Ü4, S56, 11	ÇK1- Spor ve okul yaşamı (Ü2, S24, 1A). Arkadaşlarla sosyal etkinlikler (Ü2, S30-31, 9A/B). Seyahat ve aile etkinlikleri (Ü3, S37, 2A). Gençlik kültürüne ilişkin güncel örnekler bulunmaktadır.
Kod	DK2/ÇK2 Yansıma durumu BG/SG/Y	DK2/ÇK2 Somut kanıt (Ünite/Sayfa/Etkinlik)		Nitel Betimleme ve Araştırma Gözlemi (Nasıl ve hangi bağlamda ele alınmış?)
K 1.5	BG/BG	Ü1, S23, 1A/C Ü2, S33, 2 Ü3, S43, C Ü4, S53, B Ü5, S63, A-C	Ü1, S10, 1 Ü3, S42, 7 Ü5, S61, C/Ç Ü5, S66, 6	DK2- Dijital sunum ve sınıf içi oylama (Ü1, S23, 1A/C). Güncel Türk-Alman rol modelleri (Ü2, S33, 2). Çevre kampanyaları ve öğrenci gazetesi (Ü4, S53, B). Akıllı telefon ve siber zorbalık konuları (Ü5, S63, A-C) ÇK2- Akıllı telefon kullanım alışkanlıkları (Ü1, S10, 1). Günlük kutlama pratikleri (Ü3, S42, 7). Mesajlaşma ve emoji kullanımı (Ü5, S61, C/Ç). Dijital gençlik kültürü ve sosyal medya örnekleri (Ü5, S66, 6)

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuç

Bu araştırmada, Ne haber? 1 ve Ne haber? 2 ders ve çalışma kitapları, NRW Türkçe Çekirdek Müfredatında yer alan kültürlerarası iletişim yetkinlik ölçütleri açısından incelenmiştir. Elde edilen bulgular, her iki kitap serisinin kültürlerarası duyarlılık ve çift aidiyet yaklaşımını büyük ölçüde yansıttığını göstermektedir.

Çift aidiyet, kültürlerarası perspektif geliştirme, insan hakları, demokratik değerler ve güncel gençlik kültürüne yönelik içerikler, öğrencilerin hem yaşadıkları toplumun hem de köken kültürlerinin değerlerini birlikte değerlendirebilmelerine olanak sağlayacak biçimde yapılandırılmıştır. Almanya ve Türkiye'deki yaşam deneyimlerini karşılaştıran etkinlikler, göç olgusu, iki dillilik, kültürel çeşitlilik ve farklı yaşam biçimlerine ilişkin içerikler, miras dili konuşucularının çok kültürlü kimlik gelişimini destekleyen önemli unsurlar olarak öne çıkmaktadır. Bunun yanında, farklı birey ve toplulukların bakış açılarını değerlendirmeye yönelik etkinliklerin öğrencilerin kültürlerarası duyarlılıklarını geliştirmelerini desteklediği görülmektedir.

Araştırmada kültürlerarası iletişim yetkinlik alanında geliştirilmeye açık tek boyutun toplumsal cinsiyet duyarlılığı olduğu belirlenmiştir. Kitaplarda kız ve erkek karakterlerin dengeli biçimde temsil edildiği görülmekle birlikte, toplumsal cinsiyet eşitliğini doğrudan ele alan ve öğrencileri bu konuda eleştirel düşünmeye yönlendiren içeriklerin sınırlı olduğu tespit edilmiştir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, Ne haber? ders kitabı serisinin miras dil bağlamında hazırlanan NRW Türkçe Çekirdek Müfredatının kültürlerarası iletişimsel yetkinlik alanında öngörülen hedefleri büyük ölçüde karşıladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Öneriler

- Toplumsal cinsiyet duyarlılığı yalnızca karakter temsilleriyle sınırlı kalmamalı; öğrencileri kalıp yargıları sorgulamaya ve eleştirel düşünmeye yönlendiren metin ve etkinliklerle desteklenmelidir.
- Ders kitaplarında yer alan kültürlerarası içeriklerin, öğrencilerin çok dillilik deneyimlerini ve çift aidiyetlerini merkeze alan uygulamalarla daha da zenginleştirilmesi önerilmektedir.
- Gelecekte hazırlanacak miras dil materyallerinde Türkçe ile Almanca arasındaki karşılaştırmalı dil farkındalığını geliştiren etkinliklerin artırılması ve diller arası öğrenme stratejilerini destekleyen uygulamalara daha fazla yer verilmesi önerilmektedir.
- Kültürlerarası perspektif geliştirmeye yönelik etkinliklerin çeşitlendirilmesi ve öğrencilerin farklı kültürel bakış açılarını karşılaştırarak değerlendirmelerine olanak sağlayan uygulamaların artırılması önerilmektedir.
- Gelecek araştırmalarda yalnızca ders kitaplarının içerik analiziyle sınırlı kalınmaması; öğretmen ve öğrenci görüşlerini de içeren çalışmalar yürütülerek materyallerin sınıf içi uygulanabilirliğinin değerlendirilmesi önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Atik, O. (2019). Dijital kuşak, Türk-Alman gençlik alt kültürleri ve Almanca öğretimine yazınsal bir bakış. *Alman Dili ve Kültürü Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 35-46
- Bennett, M. (1998). Intercultural communication: A current perspective. M. J. Bennett (Ed.), *Basic Concepts of Intercultural Communication: Selected Readings*. Intercultural Press.
- Cunningsworth, A. (1995). *Choosing your coursebook*. Macmillan Heinemann.
- Evcen, O. (2020). *The role of schooling for heritage language learners: A case study of Turkish heritage speakers* (Doctoral dissertation/ University of Illinois at Urbana-Champaign).
- Hamers, J. F. ve Blanc, M. H. (2000). *Bilinguality and bilingualism* (2. baskı). Cambridge University Press.
- Karabulut, A. ve Tunagür, M. (2021). *İki dilli Türk çocuklarına Türkçe öğretimi*. Akademisyen Kitabevi. <https://doi.org/10.37609/akya.582>
- Kazan, H. (2016). *Bilimsel araştırma Teknikleri- Ortak ders*. İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi.
- Kırbaçoğlu Kılıç, L., ve Eyüp, B. (2011). İlköğretim Türkçe ders kitaplarında ortaya çıkan toplumsal cinsiyet rolleri üzerine bir inceleme. *ODÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 129-148. <http://sobiad.odu.edu.tr>
- Ministerium für Schule und Bildung des Landes Nordrhein-Westfalen [MSB NRW]. (2021). *Kernlehrplan für die Sekundarstufe I Gesamtschule/Sekundarschule in Nordrhein-Westfalen: Türkisch* (pdf). https://lehrplannavigator.nrw.de/system/files/media/document/file/gesk_t_klp_2021_07_14.pdf

- Montrul, S. (2010). Current issues in heritage language acquisition. *Annual Review of Applied Linguistics*, 30, 3-23. <https://doi.org/10.1017/S0267190510000103>
- Stake, R. E. (1995). *The art of case study research*. SAGE Publications
- Şen, Y. (2022). Miras dil kavramı ve miras dil konuşucuları. *Journal of Caucasian Studies*, 25-44.
- Temel Eğinli, A., ve Yalçın, M. (2016). Kùltùrlerarası yeterliliğın gelişmesi ve kùltùrlerarası uyum. *Global Media Journal TR Edition*, 7(13), 6-27.
- Yaman, M., ve İlkin, A. (2024). Ortaokul Türkçe ders kitaplarının demokratik değérler Bağlamında incelenmesi. *Elektronik Dil ve Eğitimi Dergisi*, 5(1), 21-31.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (8 bs.). Seçkin Yayıncılık.
- Yirci, R. ve Karaköse, T. (2010). Democratic education policy and Turkish education system. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 9, 1330-1334. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2010.12.329>

Sorumlu Yazar Bilgileri:

Yazar ismi: Salim GÖKTÜRK
 Bölüm: Türk Dili ve Edebiyatı
 Fakülte: Eğitim ve Beşeri Bilimler Fakültesi
 Üniversite, ülke: International Burch University, Bosna Hersek
 Email: salim.gokturk@stu.ibu.edu.ba

Lütfen alıntılayınız: Göktürk, S. ve Arslan, M. (2026). Miras Dil Bağlamında Ne haber? Ders Kitabı Serisinin Kùltùrlerarası Yetkinlik Açısından NRW Türkçe Çekirdek Müfredatına Uygunluğu. *Journal of Research in Turkic Languages*, 8 (2), 34-45. DOI: <https://doi.org/10.34099/jrtl.823>

Alındı: Haziran 11 , 2026 • **Kabul:** Temmuz 13, 2026